
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

אמנות מושגית והמאה האחרונה - 08160

תאריך עדכון אחרון 12-10-2025

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: אמירים - תכנית מצטיינים

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 2026

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): דר. נעם גל

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: noamaf@gmail.com

שעות קבלה של רכז הקורס:

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

מה קרה לאמנות מאז ש"המזרקה" של מרסל דושאן השתינה עליה בקשת, לפני יותר ממאה שנה? במהלך הקורס ננסח יחדיו את הרעיונות המרכזיים בבסיסה של הגישה המושגית ונתחקה אחר השפעתה על יוצרים ויוצרות במהלך המאה האחרונה. עשייה אמנותית המבוססת על תכנון מושכל יותר מאשר על ביצוע ידני הינה מרכזית במרחבי האמנות העכשווית, אלא ששורשיה של גישה כזו נטועים עמוק בתהליכים כלכליים וטכנולוגיים שהואצו כבר לפני זמן רב עם הולדתם של המצלמה, המטוס, פצצת האטום והגלריה המסחרית. דרך ניתוח יצירות-מפתח בפיסול, ציור, קולאז', הדפס, צילום, וידאו, מיצב ומיצג, נבקש לאפיין את מערכת היחסים המשתנה שבין יצירת האמנות בת-זמננו לפילוסופיה הנוצרת סביבה, או בין פעולה אמנותית לבין מחשבה; עם זאת נדגיש את מקומו של הצופה במהלך האנליטי הזה, ואת גזירת המשמעויות של יצירת האמנות הנידונה מהסיטואציה המרחבית והחברתית שבה היא מוצגת.

מטרות הקורס:

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

בסיום הקורס יוכלו התלמידים לנתח יצירות אמנות במגוון מדיה אמנותיים, ולזהות בהם את מקורותיה והשפעותיה של אמנות מושגית.

דרישות נוכחות (%):

שיטת ההוראה בקורס:

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

תכנית הקורס:

מפגש 1 - 22.10.25 : היכרות; סילבוס; כלים ראשוניים למפגש עם יצירת אמנות וניתוחה

מפגש 2 - 29.10.25 : לעשות דווקא

F.T. Marinetti [1909], *The Futurist Manifesto*, trans. James Joll (online)

Albert Gleizes and Jean Metzinger [1912], "Cubism," in: *Modern Artists on Art: the unabridged essays*, ed. Robert L. Herbert, New Jersey: Prentice Hall, Inc. 1964, 1-18.

מפגש 3 - 5.11.25: אוונגארד ואי-אמון

Kazimir Malevich [1927], "Suprematism", trans. Howard Dearstyne, in: *Modern Artists on Art*, Mineola: Dover Publication, 2000, pp. 116-124.

Gerald Silk, "Myths and Meanings in Manzoni's Merda d'artista", *Art Journal* 52(3),

1993, 65-75

מפגש 4 - 12.11.25 : אבסטרקט או רדימייד

Bois, Chlenova, Cox, Dickerman, Fosten and Quaytman. "Abstraction: 1910-1925: eight statements", *October* 14, pp. 5-51

William Camfield, "Marcel Duchamp's Fountain: Its History and Aesthetics in the Context of 1917", in *Marcel Duchamp: Artist of the Century*, eds. Kuenzli and Naumann, New York: MIT Press, 1989: 64-94

Marcel Duchamp, "Apropos of readymades" [1961], in Michel Sanouillet and Elmer Peterson (eds.), *The essential writings of Marcel Duchamp* (London: Thames and Hudson, 1975), 141.

מפגש 5 - 19.11.25 : המלחמה הקרה בין המציאות החברתית למופשט הפרטי [השיעור במוזיאון ישראל-TBD]

Harold Rosenberg [1952]. "The American Action Painters", in: *The Tradition of the New*, University of Chicago, 1982, 23-39.

Nancy Jachec, "The Space between Art and Political Action", *Oxford Art Journal*, 1991, 14(2): 18-29

[הגשת תרגיל]

מפגש 6 - 26.11.25 : שנות השישים בהיי (המושגיות חוזרת)

Sol Lewitt. "Paragraphs on Conceptual Art", *Artforum* (June, 1967), 50-57

Raymond Williams, "Structures of Feelings", from: *Marxism and Literature*, 1977: 128-135

Lucy Lippard, "The Dematerialization of Art", in: *Changing: Essays in Art Criticism* (New York: Dutton and Co., 1971): 255-276.

מפגש 7 - 3.12.25 : פיסול במשבר [השיעור במוזיאון ישראל-TBD]

רוברט מוריס. "הערות על פיסול", המדרשה 9, בית ברל: 2006, 37-48.

Donald Judd, *Specific Objects*, Originally published in *Arts Yearbook* 8, 1965. [online]

James Turrell, "Excerpts from an interview with Christine Y. Kim (2012)," in Douglas Dreishpoon (ed.), *Modern sculpture: Artists in their own words* (Berkeley: University of California Press, 2022).

מפגש 8 - 10.12.25 : ציור על ציור

Arthur Danto, "The Artworld", *The Journal of Philosophy* 61(19), 1964, 571-584

John J. Curley, *A Conspiracy of Images: Andy Warhol, Gerhard Richter and the Art of the Cold War* (New Haven: Yale University Press, 2013): 1-15.

Robert Storr, "Gerhard Richter: The Day is Long", Interview with Gerhard Richter, *Art in America* (June 2002), access here: <http://www.artinamericamagazine.com/new-s-features/magazine/gerhard-richter-robert-storr/>

מפגש 9 - 17.12.25 : אירוע ללא עקבות (הרדיקליות של המיצג)

Peggy Phelan, "Marina Abramovic: Witnessing Shadows", *Theatre Journal* 56(4),

2004, pp. 569-577

Jayne Wark, "Conceptual Art and Feminism: Martha Rosler, Adrian Piper, Eleanor Antin, and Martha Wilson", *Women's Art Journal* 22(1), 2001, 44-50.

[חופשת חנוכה]

מפגש 10 - 31.12.25: מה פתאום לצלם בשנות השמונים

Douglas Crimp. "Pictures", *October* 8, (Spring 1979), pp. 75-88

Allan Sekula. "Issues and Commentary, Some American Notes", *Art in America* vol. 78(2), February 1990, 39-46

מפגש 11 - 7.1.26: וידאו זה החיים

Kate Horsfield. "Busting the Tube: a brief history of video art", *Video Data Bank*, 2006, pp. 1-9

-Margaret Morse. "Video Installation Art: the body, the image, and the space-in between", in: *Illuminating Video*, Doug Hall and Sally Fifer eds. (New York: Aperture, 1991), pp. 153-167.

מפגש 12 - 14.1.26: תצוגה כמדיום (מביקורת מוסדית ועד המפנה האוצרותי)

Benjamin Buchloh. "Conceptual Art 1962-1969: from Aesthetic of Administration to the Critique of Institutions", *October* 55 (Winter 1990), 105-143.

Paul O'Neill. "The Curatorial Turn: From Practice to Discourse", in: *Issues in Curating Contemporary Art and Performance*, J. Rugg and M. Sedgwick eds. (London: Intellect Ltd, 2012), 13-28.

מפגש 13 - 21.1.26: מושגית בעברית (אוונגרד מקומי ולשון הקודש)

אלן גינתון, "העיניים של המדינה: אמנות חזותית במדינה ללא גבולות", (מוזיאון תל-אביב, 1998).

שרה ברייטברג-סמל, "כי קרוב אליך הדבר מאד: דלות החומר כאיכות באמנות הישראלית", (מוזיאון ת"א 1986)

[סיום סמסטר 23.1.26]

חומר חובה לקריאה:

F.T. Marinetti [1909], *The Futurist Manifesto*, trans. James Joll (online)

Albert Gleizes and Jean Metzinger [1912], "Cubism," in: *Modern Artists on Art: the unabridged essays*, ed. Robert L. Herbert, New Jersey: Prentice Hall, Inc. 1964, 1-18.

Kazimir Malevich [1927], "Suprematism", trans. Howard Dearstyne, in: *Modern Artists on Art*, Mineola: Dover Publication, 2000, pp. 116-124.

Gerald Silk, "Myths and Meanings in Manzoni's Merda d'artista", *Art Journal* 52(3), 1993, 65-75

Bois, Chlenova, Cox, Dickerman, Fosten and Quaytman. "Abstraction: 1910-1925:

-
- eight statements", *October* 14, pp. 5-51
- William Camfield, "Marcel Duchamp's Fountain: Its History and Aesthetics in the Context of 1917", in *Marcel Duchamp: Artist of the Century*, eds. Kuenzli and Naumann, New York: MIT Press, 1989: 64-94
- Marcel Duchamp, "Apropos of readymades" [1961], in Michel Sanouillet and Elmer Peterson (eds.), *The essential writings of Marcel Duchamp* (London: Thames and Hudson, 1975), 141.
- Harold Rosenberg [1952]. "The American Action Painters", in: *The Tradition of the New*, University of Chicago, 1982, 23-39.
- Nancy Jachec, "The Space between Art and Political Action", *Oxford Art Journal*, 1991, 14(2): 18-29
- Sol Lewitt. "Paragraphs on Conceptual Art", *Artforum* (June, 1967), 50-57
- Raymond Williams, "Structures of Feelings", from: *Marxism and Literature*, 1977: 128-135
- Lucy Lippard, "The Dematerialization of Art", in: *Changing: Essays in Art Criticism* (New York: Dutton and Co., 1971): 255-276.
- דוברט מוריס. "הערות על פיסול", המדרשה 9, בית ברל: 2006, 37-48.
- Donald Judd, *Specific Objects*, Originally published in *Arts Yearbook* 8, 1965. [online]
- James Turrell, "Excerpts from an interview with Christine Y. Kim (2012)," in Douglas Dreishpoon (ed.), *Modern sculpture: Artists in their own words* (Berkeley: University of California Press, 2022).
- Arthur Danto, "The Artworld", *The Journal of Philosophy* 61(19), 1964, 571-584
- John J. Curley, *A Conspiracy of Images: Andy Warhol, Gerhard Richter and the Art of the Cold War* (New Haven: Yale University Press, 2013): 1-15.
- Robert Storr, "Gerhard Richter: The Day is Long", *Interview with Gerhard Richter*, *Art in America* (June 2002), access here: <http://www.artinamericamagazine.com/new-s-features/magazine/gerhard-richter-robert-storr/>
- Peggy Phelan, "Marina Abramovic: Witnessing Shadows", *Theatre Journal* 56(4), 2004, pp. 569-577
- Jayne Wark, "Conceptual Art and Feminism: Martha Rosler, Adrian Piper, Eleanor Antin, and Martha Wilson", *Women's Art Journal* 22(1), 2001, 44-50.
- Douglas Crimp. "Pictures", *October* 8, (Spring 1979), pp. 75-88
- Allan Sekula. "Issues and Commentary, Some American Notes", *Art in America* vol. 78(2), February 1990, 39-46
- Kate Horsfield. "Busting the Tube: a brief history of video art", *Video Data Bank*, 2006, pp. 1-9

-Margaret Morse. "Video Installation Art: the body, the image, and the space-in between", in: *Illuminating Video*, Doug Hall and Sally Fifer eds. (New York: Aperture, 1991), pp. 153-167.

Benjamin Buchloh. "Conceptual Art 1962-1969: from Aesthetic of Administration to the Critique of Institutions", *October* 55 (Winter 1990), 105-143.
Paul O'Neill. "The Curatorial Turn: From Practice to Discourse", in: *Issues in Curating Contemporary Art and Performance*, J. Rugg and M. Sedgwick eds. (London: Intellect Ltd, 2012), 13-28.

אלן גינתון, "העיניים של המדינה: אמנות חזותית במדינה ללא גבולות", 25-59 (מוזיאון תל-אביב, 1998).
שרה ברייטברג-סמל, "כי קרוב אליך הדבר מאד: דלות החומר כאיכות באמנות הישראלית", (מוזיאון ת"א 1986)

חומר לקריאה נוספת:

מרכיבי הציון הסופי:

הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 60 %
השתתפות פעילה / עבודת צוות 20 %
מטלות הגשה במהלך הסמסטר: תרגילים / עבודות / מבדקים / דוחות / פורום / סימולציה ואחרות 10 %
נוכחות / השתתפות בסיוור 10 %

מידע נוסף / הערות:

השימוש בבינה מלאכותית מותר בקורס זה